

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМОК 2 АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ

Ігор Барановський

*студент магістратури юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету*

ДО ПИТАННЯ ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ РИЗИК»

У повсякденній діяльності людини ситуації, пов'язані з ризиком, зустрічаються щодня. Вони виникають внаслідок зловживання спиртними напоями, наркозалежності, несприятливої екологічної обстановки, стресів, пов'язаних з прискоренням темпу сучасного життя, небезпечних соціально-побутових умов проживання та інших причин, які в підсумку можуть породити негативні результати, що відбиваються як на діяльності всього суспільства, так і на житті кожної окремої людини.

Ризик, як і будь-який інший термін, має свої ознаки (риски, елементи), які сприяють з'ясуванню його змісту. До основних рис ризику сучасні дослідники відносять суперечливість, невизначеність і альтернативність.

На думку Л. Н. Тепмана, «суперечливість проявляється в тому, що, з одного боку, ризик має важливі економічні, політичні та духовно-моральні наслідки, оскільки прискорює суспільний технічний прогрес, справляє позитивний вплив на громадську думку і духовну атмосферу суспільства. З іншого боку, ризик веде до авантюризму, волюнтаризму, суб'єктивізму, гальмує соціальний прогрес, породжує ті чи інші соціально-економічні та моральні витрати» [2, с. 131].

Доволі часто дослідники ототожнюють поняття «тактичний ризик» та «криміналістичний ризик». На думку Філіпова А.А., «ситуації тактичного ризику виникають, як правило, лише тоді, коли неможливо відмовитися від вирішення конкретного завдання без реальної небезпеки заподіяння ще більшої шкоди цілям розслідування, в той час як для їх досягнення відсутні гарантовані способи дій. Рішення слідчого, прийняте в умовах тактичного ризику, може виявитися не тільки недостатньо надійним, але навіть і помилковим і не тільки не призведе до наміченої мети, але і завдасть певної шкоди розслідуванню» [1, с. 269].

Щодо розкриття сутності досліджуваного нами поняття, то на наш погляд, криміналістичний ризик - основна риса не тільки слідчої, а й судової, експертної та іншої практичної діяльності всіх основних учасників кримінального судочинства та інших суб'єктів процесу розслідування злочинів, за винятком в переважній більшості випадків захисника і підозрюваного (обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого). Даний ризик виникає з моменту виявлення слідчим (дізнавачем, органом дізнання, керівником слідчого органу) певного діяння, яке містить ознаки злочину. Моментом закінчення криміналістичного ризику можна вважати вступ вироку (ухвали, постанови) суду в законну силу, і його виконання належним державним органом [2, с. 147].

Важливо зауважити, що термін «криміналістичний ризик» є більш широким поняттям, так як, крім тактичного ризику, включає ще й стратегічний (присутній при розслідуванні справи в цілому), кримінально-правової (виникає у слідчого або іншої уповноваженої особи при кваліфікації відповідного злочинного діяння або бездіяльності), кримінально процесуальний (проявляється в можливості неповного або неправильного виконання посадовою суб'єктом вимог КПК України), організаційний та інші види ризиків.

З науково-практичної точки зору, криміналістичний ризик в судочинстві найбільш характерно проявляється через ситуацію інформаційної невизначеності, що є його основною складовою частиною, на якій, як ми заявляли вище, зупинимося докладніше. Сама по собі ситуація, як було точно зазначено Т. С. Волчецькою, визначається як «обстановка, положення, що створилося в результаті збігу будь-яких обставин». Дані обставини, в свою чергу, можуть бути зумовлені різними факторами, що їх викликають [3, с. 5].

Так, незважаючи на наявну інформаційну невизначеність, на нашу думку, криміналістичний ризик можна моделювати, тобто свідомо досить достовірно припустити, яким чином він буде проявлятися у різних осіб в рамках розслідування і кримінального судочинства по відношенню до всіх видів злочинів в загальному.

Інформаційна невизначеність для ризиків, наявних в криміналістиці, ускладнюється тим, що з двох існуючих методів оцінки їх ймовірності (об'єктивний і суб'єктивний) на даний момент можна використовувати тільки останній. Це обумовлено тим, що об'єктивна ймовірність завжди «жорстко прив'язана» до математичних і статистичних методів, кількості подій за часовий інтервал і т. д., що просто не застосовується до криміналістичної

діяльності з її взаємозв'язком з непередбачуваними діями тих чи інших учасників. Висловлена нами думка не нова і вже була озвучена в науковій літературі. Наприклад, як справедливо зазначає С. А. Ліфіренко, «для об'єктивного визначення ймовірності необхідно розташовувати достовірними даними про частоту настання тих чи інших подій і їх відхилення від середнього значення» [4, с. 124].

У зв'язку з вищесказаним, можна з упевненістю констатувати, що криміналістичний ризик завжди обумовлений інформаційною невизначеністю, яка ускладнює перебіг діяльності окремого суб'єкта на різних стадіях кримінального судочинства, але не є для нього критичною за умови наявності відповідних знань і досвіду.

Перелік використаних джерел

1. Філіпов А. А. Криміналістика: ілюстрований курс в схемах: навч.-нагляд. посібник / А. А. Ексархопуло. - К. :Лема, 2017. - 412 с.
2. Чернова Г. В. Управління ризиками: навч. посібник / Г. В. Чернова, А. А. Кудрявцев. - М.: Проспект, 2009. - 160 с.
3. Подольний Н. А. Значення вирішення ситуації інформаційної невизначеності для розслідування злочинів/ Н. А. Подольний// Національний вісник. - 2011. - № 17. - С. 4-6.
4. Іванченко Р. Б. Необхідність розробки слідчих ситуацій і тактичних операцій при розслідуванні незаконного втручання до комп'ютерної інформації /Р. Б. Іванченко// Вісник Одеської національної юридичної академії права. - 2016. - № 5. - С. 123-125.

Марія Бездетко (Будзан)

*студентка магістратури юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету*

ПЕРЕКЛАДАЧ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЯК СУБ'ЄКТ ІНФОРМАЦІЙНО -КОМУНІКАЦІЙНОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА

Посередництво – являється своєрідною угодою про сприяння, так би мовити, угодою між сторонами, в даному випадку, сторонами процесу. Дану категорію пов'язують з терміном «медіація», під яким прийнято розуміти один з способів врегулювання конфлікту між сторонами за допомогою переговорів при участі нейтрального посередника з метою вироблення взаємоприйняттого співвідношення. Говорячи про медіацію в рамках кримінального